

26. januára 2023 16:21 Československo Migrácia Rozhovory

Americký herec pri Lučenci vypátral svojho predka a učí sa po slovensky, aby mohol žiadať o občianstvo

MATÚŠ ZDÚT

Odomknite tento článok pre priateľov a známych

James Monroe Števko. Foto N – Tomáš Hrivňák

Američan James Monroe Števko pred desiatimi rokmi navštívil rodnú dedinu

svojho predka. Teraz sa vďaka zmene zákona rozhodol podstúpiť komplikovaný a zdĺhavý proces na získanie slovenského občianstva.

Americký tanečník a herec James Monroe Števkó (36) prvýkrát navštívil Slovensko v roku 2012, keď v obci Rovňany pri Lučenci hľadal zmienky o svojom prapradedovi, ktorý v roku 1914 emigroval do Spojených štátov.

Žiaden oficiálny záznam vtedy nenašiel. V apríli 2022 však slovenský parlament schválil zmenu zákona o štátnom občianstve, čo Jamesa podnietilo, aby opäť skúsil nájsť svoje korene. Od minulého roka môžu o slovenské občianstvo požiadať potomkovia Slovákov do tretej generácie.

Za zmenu sa angažovala medzinárodná iniciatíva One Slovak Family (Jedna slovenská rodina). Ako hovorí jej spoluzakladateľka a odborníčka na migráciu Zuzana Palovic, Slovensko spravilo veľký krok smerom k zjednodušeniu získavania občianstva, hoci až tri roky po Česku, ktoré podobný zákon prijalo ešte v roku 2019, a viac ako desaťročie po Maďarsku.

V rozhovore sa dozviete:

- prečo chce newyorský herec a tanečník slovenské občianstvo;
- ako Števkó začal pátranie po svojom predkovi v potravinách;
- čo ho na Slovensku najviac prekvapilo;
- ako vyzerá proces získavania občianstva pre predkov československých občanov.

Odkiaľ ste a čo robíte?

Som tanečník a herec v New Yorku.

Prečo ste pricestovali do Bratislavy?

Som tu na dovolenke. Rád v období medzi pracovnými projektmi cestujem. Som tanečníkom na voľnej nohe, na tom je skvelé, že si môžem sám spravovať čas. Keby som bol doma riadne zamestnaný, pravdepodobne dostanem dva týždne dovolenky a to by mi nestačilo.

Cestou sem som sa ešte zastavil v Berlíne na konkurz, takže si okrem dovolenky aj trochu hľadám prácu. V neposlednom rade som tu preto, aby som si cvičil slovenčinu, len vlni v lete som totiž absolvoval SLI.

Čo je SLI?

To je letný jazykový inštitút na Univerzite v Pittsburghu. Šesť týždňov som tam študoval slovenčinu a spoznával Slovensko. V auguste som prvýkrát navštívil Žilinský kraj, Oravský hrad, Trenčiansky hrad a Piešťany. A teraz som prvýkrát navštívil Tatry.

Prečo ste sa rozhodli naučiť po slovensky a získať slovenské občianstvo?

Môj prapradedo z otcovej strany bol z Rovnian. Do USA emigroval v roku 1914, keď mal 17, potom žil a pracoval v Chicagu. Stretol tam ženu, ktorej rodičia tiež prišli zo Slovenska, a oženil sa s ňou. Boli z okolia Trebostova, čo je obec pri Martine.

Vždy som sa zaujímal o svoje korene, pretože som počul o mnohých ľuďoch, ktorí vďaka nim získali dvojité občianstvo v iných krajinách, najmä v Írsku. Dlho som to mal odložené v hlave a asi pred rokom a pol som sa dozvedel o novom zákone o občianstve. Zrazu som na Facebooku objavil veľa rôznych skupín, kde ľudia so slovenskými koreňmi diskutovali o tom návrhu a čo pre nich znamená. Vtedy som sa dozvedel o osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí. Návrh zákona sa stále odkladal, ale keď nakoniec prešiel, povedal som si, že to vyskúšam.

Foto N – Tomáš Hrivňák

Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí

Slovák žijúci v zahraničí je osoba bez trvalého pobytu na území Slovenskej republiky, ktorá má predka etnického Slováka, vysvetľuje Zuzana Palovic. Musí mať národné povedomie, teda vyznávať slovenské národné hodnoty, kultúru a tradície a aspoň základnú znalosť slovenského jazyka.

„Musíte preukázať, že sa nejako zapájate do slovenskej kultúry,“ hovorí Palovic. Záujemca musí slovenským úradom predložiť potvrdenie o kultúrnom povedomí, ktoré vydávajú krajské spolky vrátane Global Slovakia.

„Máme isté kritériá, takéto potvrdenie nedáme hocikomu. Záujemcovia by sa mali

angažovať v našej komunite, vzdelávať sa o Slovensku a zaujímať sa o jeho kultúru," vysvetľuje.

Takže prešiel zákon, ktorý vám umožnil požiadať o slovenské občianstvo. Prečo ho však chcete?

Vždy som sa zaujímal o svoje dedičstvo a myslím si, že by to bola príležitosť znovu sa spojiť a dozvedieť sa viac o mojich predkoch, pretože stále nesiem ich meno. A myslím si, že Slovensko je krásne. Páči sa mi tu a mám rád miestnych ľudí. A v dvojitom občianstve nevidím žiadnu nevýhodu. Myslím si, že to v týchto časoch chce veľa Američanov.

Prečo?

Pre politickú situáciu v USA. Teraz možno až tak nie, ale v predchádzajúcich rokoch to bolo napäté. Okrem toho milujem cestovanie. Mám rád Európu a vždy som tu chcel aj pracovať. Pre cudzinca je ťažké nájsť si zamestnanie, pokiaľ nehľadáte konkrétne spoločnosti, ktoré špecificky najímajú cudzincov.

Aký bol váš prvý výlet na Slovensko?

V New Yorku som sa spoznal s človekom, ktorý sa tam presťahoval z malej dediny pri Prešove a na vianočné prázdniny cestoval naspäť za rodinou. Rozhodol som sa, že tiež navštívim Európu a prídem ho pozrieť. On a jeho brat ma potom zobrali na malý výlet po Slovensku a nakoniec sme šli aj do Rovnian. V maličkom obchode sme sa predavačky spýtali, či nepozná nejakých Števkovcov. Povedala nám, nech ideme dole ulicou a zabočíme doprava. Zaklopali sme na dvere a muž, ktorý nám otvoril, si nás vypočul, ale nevedel nám pomôcť zistiť viac o mojich predkoch. Za ten čas sa pri nás vystriedali viacerí ďalší miestni obyvatelia, zaujímalo ich, kto som, čo tam robím a aký mám vzťah k ich dedine. Prišla aj bývala starostka, ktorá bola Števková. Ľudia povedali, že sme

pravdepodobne vzdialení príbuzní. Navštívili sme aj cintorín a veľa náhrobkov malo meno Števko, v Rovňanoch to je zjavne dosť populárne meno.

Nakoniec ma poslali za obyvateľom Rovňan Milanom Marcikom, ktorého zjavne veľmi zaujímali miestne dejiny, pretože o obci vedel takmer všetko. Z nejakého dôvodu mal všetky matričné záznamy a dokumenty. Aj po návrate do New Yorku mi od neho chodili emaily s informáciami, ktoré zistil o mojich predkoch. Neviem, ako to všetko našiel, ale vystopoval mojich predkov až do roku 1750. Tak ďaleko v minulosti sa už začali objavovať otázky a neistoty, ale z obdobia, keď sa narodil môj prapradedo, mal celkom solídne informácie.

Milan Marcik už zomrel, ale stihol vydať knihu o Rovňanoch, ktorú si zaobstaral jeden môj bratranec počas svojho výletu na Slovensku, a cez moju pratetu sa dostala ku mne.

James Monroe Števko. Foto N – Tomáš Hrivňák

Podarilo sa vám nájsť oficiálne záznamy o vašom prapradedovi?

Áno, trvalo to síce dlho, ale v podstate mám šťastie, pretože som aspoň mal meno dediny, odkiaľ pochádzal. Viem si predstaviť, že je veľa ľudí, ktorí skúšajú nájsť svojich predkov, ale nepoznajú konkrétnu dedinu.

Najprv som napísal email v slovenčine matričnému úradu v Bratislave, pretože som si myslel, že to je nejaká centrálna autorita, ktorá mi bude vedieť povedať viac. Odtiaľ ma však odkázali do Banskej Bystrice. Tam však tiež nič nenašli a poslali ma ďalej do Lučenca, kde sa im podarilo nájsť záznam o mojom predkovi. Trvalo im to len niekoľko dní. V Bratislave a Banskej Bystrici to trvalo o dosť dlhšie, až som si myslel, že ma ignorujú. Potom som si uvedomil, že asi hľadali záznam, ktorý nemali.

Matričný úrad v Lučenci vám potom poslal jeho rodný list?

Rodný list nemajú, musia ho vydať na základe podkladov z archívu. Pokiaľ viem, tak zmienku o mojom predkovi našli v matričných archívoch, nemajú jeho rodný list ako samostatný dokument. Ešte predtým som im však musel poslať dôkaz, že je to naozaj môj predok, musel som zháňať rodný list svojho starého otca v Chicagu.

Aký je teraz ďalší krok? Na čo čakáte?

Čakám na rodný list z Lučenca, potom budem môcť požiadať o občianstvo na slovenskom konzuláte v New Yorku. Okrem toho si ešte vybavujem aj potvrdenie o kultúrnom povedomí. A všetky tieto dokumenty potrebujú špeciálne osvedčenie zvané apostille, o ktorom som doteraz nepočul. Asi to ešte bude chvíľu trvať, ale nemám obavy. Viac dôkazov, že tu mám korene, sa už ani nedá zohnať.

Aké ste mali očakávania pred návštevou Slovenska?

Nemal som žiadne očakávania. Cestujem rád a veľa, čo ma naučilo brať veci tak, ako prídu. Počul som však príbehy ľudí, ktorí išli do Európy, aby získali dvojaké občianstvo. Ešte na vysokej škole som počul, že Íri takýchto Američanov vítajú s prevrátenými očami, že „skvelé, ďalší Američan, ktorý sem prišiel hľadať svoju rodinu“.

Keď som však prišiel do Rovnian, ľudia boli veľmi priateľskí. Mal som pocit, že ma tam radi vidia. Pridal som sa do ich facebookovej skupiny a občas tam zavítam a niečo napíšem.

Je to zaujímavé, učím sa aj po španielsky a nemecky, ale v tých krajinách je ťažké tie jazyky aj reálne používať, pretože hneď ako si uvedomia, že nie ste miestny, začnú hovoriť po anglicky. Slovákov síce tiež pobaví, keď sa snažím hovoriť po slovensky, ale dovoľia mi trénovať svoje jazykové zručnosti.

Žijete v New Yorku, čo je jedno zo svetových centier šoubiznisu, a napriek tomu

hľadáte prácu v Európe. Prečo?

Viem, viem, viem. V skratke je to pre to, že milujem cestovať a chcem, aby mi za to aj platili. Rád spoznávam iné kultúry a svet je omnoho rozmanitejší ako USA. Teraz sedím v Bratislave a som hodinu cesty od úplne inej krajiny, kde je všetko odlišné. Európa sa mi zároveň zdá nádherná, pretože v USA je všetko nové. V New Yorku sa každý deň pozerám na mrakodrapy.

Ste tanečník. Skúsili ste už v rámci zlepšovania kultúrneho povedomia o Slovensku aj lokálnu hudbu?

Mám veľmi rád ľudovú tanečnú hudbu, s ňou som v podstate začínal. Postupne si rozširujem obzory aj smerom k súčasnej popovej hudbe a prekvapilo ma, koľko slovenských umelcov robí tento žáner. Pre mňa je hudba zároveň veľmi užitočná, pretože spravidla lepšie rozumiem spievanej slovenčine ako tej hovorenej. Z hlavy mi napadá Adam Ďurica, Mafia Corner a IMT Smile.

Palovic: Slovensko zatvára dvere pred ľuďmi, ktorí tu chcú žiť

Čoraz viac Američanov a Kanadanov objavuje svojich predkov v Európe a mnohí z nich majú záujem o dvojaké občianstvo, hovorí Palovic. Spôsob, akým ho môžu na Slovensku získať, je však aj po zmene zákona stále neprehľadný a zdĺhavý, najmä v porovnaní s okolitými krajinami. „Maďarsko už v roku 2010 výrazne zjednodušilo získavanie občianstva. Stačí sa naučiť pár slov po maďarsky a dokázať, že ste potomok občana Uhorska,“ vysvetľuje. Hranice bývalého Uhorska pritom zahŕňajú aj súčasné Slovensko, takže keď „záujemcu nechce Slovensko, Maďarsko si ho rado zoberie,“ zdôrazňuje Palovic.

„U nás bol tento maďarský zákon vnímaný veľmi negatívne v kontexte našej maďarskej menšiny. Sledujem však zaujímavý trend, a to ten, že niektorí ľudia so slovenskými predkami žiadajú o maďarské občianstvo na základe tohto zákona, pretože im to pripadá jednoduchšie,“ dopĺňa.

Prehľad procesu udeľovania štátneho občianstva pre potomka československého občana

Potenciálny žiadateľ musí preukázať:

- **príbuzenstvo** k predkovi;
- že predok mal **československé občianstvo**;
- že predok sa narodil na **území** súčasnej SR.

Potrebné doklady:

1. povolenie na pobyt/potvrdenie o registrácii občana EÚ;
2. rodné listy od žiadateľa až po slovenský rodný list predka narodeného na Slovensku;
3. doklad o osobnom stave – napr. sobášny list alebo rozhodnutie o rozvode;
4. doklady o československom občianstve predka (najzložitejšia podmienka)
  - napríklad starý cestovný pas, občiansky preukaz, sčítací hárok zo sčítania ľudu či archívny doklad: pri predkoch, ktorí územie opustili pred vznikom ČSR, je zdokladovanie občianstva najzložitejšie – v princípe treba preukázať, kedy predok opustil územie vtedajšieho Uhorska (napr. archívnym zoznamom pasažierov zaoceánskych lodí); pokiaľ územie opustil viac ako 10 rokov pred vznikom ČSR, tak pravdepodobne čl. občanom nikdy nebol;

5. podrobný životopis;
6. výpis z registra trestov z každej krajiny, v ktorej mal žiadateľ povolený pobyt za predchádzajúcich 15 rokov.

Všetky cudzie doklady musia byť špeciálne overené v krajine pôvodu (musia mať doložku apostille alebo tzv. superlegalizáciu) a úradne preložené do slovenčiny. Náklady na preklad sú niekoľko sto eur.

Celý proces:

1. získanie všetkých potrebných dokladov, overení a prekladov;
2. získanie povolenia na pobyt (30 až 90 dní);
3. podanie žiadosti o udelenie štátneho občianstva (6 až 24 mesiacov, ministerstvo vnútra uvádza priemernú dĺžku konania 1 rok);
4. zloženie štátoobčianskeho sľubu po udelení občianstva a získanie osvedčenia o štátnom občianstve;
5. podanie žiadosti o zápis narodenia (príp. sobáša) do tzv. osobitnej matriky ministerstva vnútra a žiadosť o slovenský rodný, príp. sobášny list (30 až 90 dní);
6. podanie žiadosti o vydanie cestovného pasu/občianskeho preukazu.

V Česku môžu deti a vnuci bývalých občanov ČSR pochádzajúcich z Česka získať občianstvo podaním vyhlásenia, ku ktorému priložia rodné a sobášne listy na zdokladovanie príbuzenstva a doklad o strate občianstva predka (napr. naturalizačnú listinu z USA). Celý proces trvá 1 až 6 mesiacov.

Český postup je výrazne jednoduchší a existuje naň právny nárok (pri udelení občianstva v SR právny nárok neexistuje). Zároveň však v ČR môže občianstvo nadobudnúť len generácia detí a vnukov, pričom slovenský zákon ide o jednu generáciu ďalej.

Zdroj: iniciatíva One Slovak Family.

Máte pripomienku alebo ste našli chybu? Prosíme, napíšte na pripomienky@dennikn.sk